

ASCENSOR SOCIAL

Es disparen les desigualtats

Més del 38% de catalans s'han empobrit per la crisi, segons un estudi de la Fundació Bofill

L'índex de desigualtat social s'ha disparat a Catalunya, que s'allunya de la mitjana europea. Segons un informe de la Fundació Bofill, almenys el 38% dels catalans s'han empobrit per la crisi econòmica.

SÒNIA SÁNCHEZ

BARCELONA. L'any 2009 es van destruir a Catalunya un 8,7% dels llocs de treball. Era la caiguda més greu de l'ocupació dels últims 30 anys (fins a aquest 2012 també), per sobre fins i tot de les xifres més negatives de la crisi dels anys 70. L'any següent, el 2010, la taxa de desigualtat social –la diferència entre rics i pobres– es va disparar a Catalunya i va superar per primer cop la de països com el Regne Unit i Itàlia, dels menys igualitaris d'Europa.

Fins al 2008, quan va esclatar la crisi, Catalunya s'havia mantingut amb un nivell de desigualtat social equiparable a la mitjana europea i sempre prop d'un punt per sota de les desigualtats a l'Estat. Això va canviar entre el 2009 i el 2010, quan el 20% dels catalans més rics de sobte ho eren prop de sis vegades més que el 20% dels catalans més pobres. La diferència amb les desigualtats a Espanya segueix sent d'un punt, ja que els rics espanyols ho són prop de set vegades més que els més pobres, però l'evolució és idèntica. De fet, segons el professor de sociologia de l'educació de la UB Xavier Martínez-Celorrío, "Catalunya és arrossegada per Espanya i fins al 2010 hi creixen les desigualtats en un 23%".

Celorrío és un dels autors de l'estudi de la Fundació Bofill *Crisi, trajectòries socials i educació*, juntament amb el sociòleg Antoni Marín.

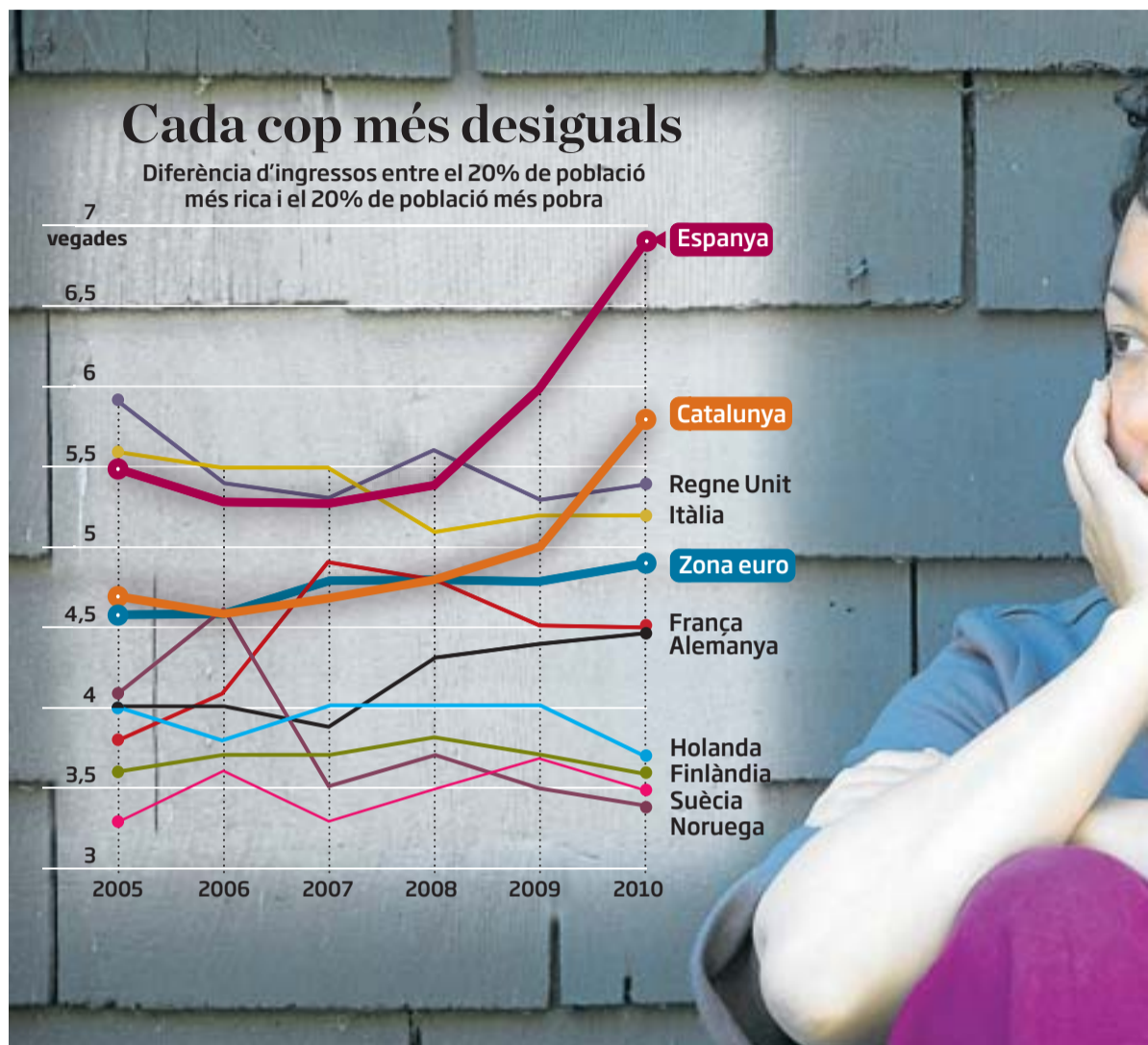
L'informe destaca, però, que tot i l'augment de la desigualtat, "i contràriament al que s'acostuma a pensar, Catalunya no és una societat classista", remarca Celorrío. En concret, Catalunya és un 12% menys classista que el Regne Unit i un 38% menys classista que Itàlia.

Això vol dir que els catalans tenen més possibilitats de pujar o baixar de classe social respecte als seus pares. De fet, l'ascensor social entre generacions ha funcionat perfectament des dels anys 50, com va constatar el primer informe publicat l'any passat per la Fundació Bofill. Aquesta segona edició, però, estudia la mobilitat social (el canvi de classe social amunt o avall) no respecte a la generació anterior sinó al llarg de la vida d'una mateixa persona. L'estudi se centra en el període 2003-2009 i constata clarament l'impacte de l'inici de la crisi.

Menys renda, la mateixa classe

El 38% dels catalans es van empobrir fins al 2009, un percentatge que probablement haurà crescut des de llavors, però, tot i així, un 21% havien tingut una pujada de sou i el 41% s'havien quedat igual. Però la pèrdua de renda no va comportar en la majoria de casos un descens en l'escalafó social, ja que el 67% de la població es va mantenir durant tot el període dins de la mateixa classe social. El 19% dels catalans, però, sí que va baixar de classe social, i un 14%, per contra, va pujar d'estrat.

Però més enllà de la renda i del canvi de classe social, l'estudi analitza la "vulnerabilitat social", entesa com "la pèrdua progressiva de benestar, renda i estatus al llarg d'un període de temps". Una vulne-

rabilitat que va afectar el 36% dels catalans. L'estudi constata, a més, que "les classes socials més baixes pateixen més vulnerabilitat, és a dir, que són les més afectades per la crisi", segons Celorrío. Així, el risc de perdre estatus i renda entre els obrers no qualificats és del 35%, mentre que entre els directius i empresaris és d'un 11% i entre els professionals és d'un 13%.

Una de les sorpreses de l'estudi és que revela que, a la societat catalana, l'origen social i el nivell d'estudis dels pares no és determinant del risc de perdre estatus social o renda

Impacte
Un 36% de la població ha patit descens de renda o d'estatus laboral

al llarg de la vida, sinó que hi influeix molt més el sexe, l'edat i el nivell d'estudis propis. A Catalunya, les dones tenen el doble de possibilitats que els homes (un 109% més) de perdre el sou, la qualificació laboral i, en general, benestar social. De fet, segons l'informe de la Fundació Bofill, el factor gènere és especialment significatiu en "les probabilitats de subocupació en els nivells educatius superiors".

El segon factor de risc és l'edat, ja que els majors de 49 anys tenen un 46% més de possibilitats de perdre estatus i renda. Aquesta vulnerabi-

Universitat o FP superior com a protecció social

S. SÁNCHEZ

BARCELONA. Una altra de les conclusions de l'estudi *Crisi, trajectòries socials i educació* de la Fundació Bofill és que per primer cop ja no és suficient tenir estudis secundaris per lliurar-se dels efectes de la crisi. "L'expansió creixent de l'educació terciària –que inclou la universitat i els cicles superiors de FP– la converteix en el nou llindar de benestar", segons afirma l'informe.

Avui el fet de tenir alguna titulació superior redueix el risc de perdre renda o estatus social entre un 75% (en el cas de les carreres de ciències i engi-

nyeria) i un 30% (en el cas de la FP superior). "Seria un error interpretar això com una necessitat d'apostar més per la universitat, perquè el que cal és fomentar la FP superior i també la FP de grau mitjà com a passarel·la cap a aquests estudis", va remarcar el director de la Fundació Bofill, Ismael Palacín. "Els estudis superiors actuen com a escut, tot i que no et lliuren de la frustració per la crisi", admet Palacín, i alhora destaca que, pel tipus d'alumnes que hi accedeixen, les titulacions de FP "ofereixen protecció als grups socials més vulnerables" i, per tant, són més necessàries.

Al mateix temps l'estudi detecta

La Fundació Bofill demana augmentar les places de FP, tant de grau mitjà com superior. FERRAN FORNÉ

"problemes d'equitat" a l'hora d'aconseguir graduar-se en els estudis superiors. Unes diferències, però, que tenen menys a veure amb l'origen social de la família i molt més amb el nivell d'estudis dels pares. La màxima desigualtat es produeix en les enginyeries, on un alumne amb pares que tenen estudis superiors (sigui quina sigui la seva ocupació i estatus social a la pràctica) té quasi 15 vegades més probabilitats de graduar-se que els fills de pares sense estudis. En el cas de les ciències, aquestes diferències són de 9 a 1 i en carreres d'empresa o dret són del 8,6. Per això, Palacín va reclamar a les administracions "un esforç per augmentar les places i l'accessibilitat a la FP superior especialment, i també les beques universitàries" per contrarestar aquestes desigualtats.

ts socials

Factors de risc per perdre estatus i renda

Ser dona

Tenir més de 49 anys

No tenir estudis superiors

Font: Fundació Jaume Bofill / Foto: Paul Yazolino / Getty Images / Gràfic: E. Utrilla

litat s'eleva fins al 53% per als que tenen entre 55 i 64 anys.

Per acabar, el fet de tenir o no estudis superiors –que inclouen els universitaris i l'FP superior– és el tercer factor que determina el risc de vulnerabilitat social. Un home de menys de 49 anys amb una carrera de ciència o enginyeria té un 10% de probabilitats de perdre sou i estatus social. Una dona de més de 49 anys sense estudis superiors en té un 58%. L'índex màxim de risc per als homes, que es dona en cas de tenir més de 49 anys i no tenir estudis superiors, és del 42%. —

L'estudi de la Fundació revela també que la formació permanent “no està funcionant com a segona oportunitat” per als catalans amb un nivell d'estudis inferior, ja que “els universitaris i professionals són els que acaparen” el 47,5% de tota aquesta formació permanent. En canvi, el 31% de la població que té estudis bàsics només fa el 17% de la formació cursada a Catalunya. És més, entre 2003 i 2009 només el 6% dels adults sense estudis, el 2% dels que tenen estudis bàsics i l'1% dels que tenen FP de grau mitjà van tornar al sistema educatiu per seguir formant-se. En canvi, el 19% dels llicenciats universitaris van optar per fer un màster. “Els més formats són els que més consumeixen formació permanent i això és perquè cal un canvi cultural que aposti per la formació al llarg de la vida”, apunta Celorrio. —

Gènere
Una dona té el doble de probabilitats de patir l'impacte de la crisi

Formació
Tenir estudis superiors redueix fins al 70% el risc de perdre renda o estatus

SANITAT

Primer dia sense l'euro per recepta

Gairebé set mesos després d'instaurar-se, les farmàcies van deixar ahir de cobrar l'euro per recepta després que el Constitucional tombés la mesura. Els farmacèutics explicaven ahir que s'havia notat un lleu repunt de les vendes. “Però no és només l'euro per recepta, també hi ha el nou copagament, que ha fet baixar el consum de medicaments”, explicava ahir el farmacèutic Carles Basora. FERRAN FORNÉ

Un retard burocràtic deixa 50 nens sense tractament hormonal

Salut no ha enviat l'autorització necessària a Sant Joan de Déu

Una cinquantena de nens de l'Hospital Sant Joan de Déu no poden tractar-se amb l'hormona del creixement perquè Salut no n'ha enviat l'autorització. Segons la conselleria, en els pròxims dies ho tindran.

LARA BONILLA

BARCELONA. Una cinquantena de nens, pacients de l'Hospital Sant Joan de Déu, han hagut d'aturar temporalment el tractament amb hormona del creixement perquè l'hospital no ha rebut l'autorització del departament de Salut necessària per administrar aquesta hormona. A causa de la lentitud en la tramitació de les autoritzacions, hi ha pacients que des del setembre no reben tractament.

Un retard que no és atribuïble a Sant Joan de Déu, sinó al Servei Català de la Salut, que és qui ho ha d'autoritzar. L'endarreriment es deu “a un problema organitzatiu i no econòmic”, van confirmar ahir fonts del departament de Salut, que van explicar que en els pròxims dies s'enviaran les autoritzacions. Els problemes en la tramitació coincideixen amb el canvi del departament que ha de gestionar aquestes autoritzacions. Fins al setembre ho feia la direcció general de Regulació, Planificació i Recursos Sanitaris i ara ho fa l'àrea de gerència d'atenció farmacèutica del Servei Català de la Salut. Segons l'Hospital Sant Joan de Déu, aquest retard

“no afecta la salut dels pacients”. No obstant, hi ha nens per als quals aquest tractament sí que és vital.

És el cas de la filla d'Anna Rioja, que va néixer amb una malformació a la zona cranial i del cervell. Angoixada perquè la seva filla de cinc anys es quedava sense el tractament, Rioja va decidir dimecrés fer públic el cas. “No només són les conseqüències d'estar sense tractament, cosa que en casos com el de la meua filla pot tenir conseqüències fatals, sinó també la crueltat de fer perdre l'hàbit d'haver-se de punxar cada dia per després haver de tornar a començar”, assegura Rioja. En tractar-se d'una de les anomenades malalties rares, Rioja diu que ningú pot assegurar-li que no empitjo-

ri la malaltia de la seva filla. Hi ha pares que ja han fet reclamacions al departament de Salut.

Per poder administrar l'hormona del creixement cal que el departament de Salut ho autoritzi. És un tractament molt car i de dispensació hospitalària. Els metges han de presentar les proves i analítiques que confirmen que el nen necessita aquest tractament i un tribunal mèdic ho avalua i decideix. Cada 15 mesos s'ha de renovar l'autorització. Rioja destaca que des de Sant Joan de Déu s'han portat molt bé “i quatre mesos abans” ja els van “citar per fer les proves perquè l'autorització arribés al gènere”. Encara l'estan esperant. —

Europa obliga a apujar l'IVA dels equips mèdics

Aplicar un IVA reduït a una xeringa o a una bata mèdica és il·legal. Així ho va dictaminar ahir el Tribunal de Justícia de la Unió Europea, que va advertir a l'Estat que no pot aplicar el 10% a tot el material mèdic, sinó només als productes que acabi pagant el ciutadà. La directiva europea especifica a què es pot aplicar un tipus d'IVA reduït –que des del setembre a Espanya és del 10%–. Es tracta de béns i serveis “essencials”, com els bitllets de bus, les entrades als museus, alguns aliments i també el material mèdic. Però la

lleï específica que l'objectiu de la mesura és “disminuir-ne el cost per al consumidor final”. I com que el cost de l'instrumental mèdic, com els guants o les màscares, “rarament està suportat pel consumidor final”, sinó que els utilitzen els metges als hospitals, no pot gaudir d'aquesta reducció. La sentència dona, així, la raó a la Comissió Europea, que fa més de dos anys va denunciar Espanya perquè considerava que aplicava un IVA reduït a productes que no complien totes les condicions. **Raquel Correa**